

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců Mgr. Petry Weissové a JUDr. Michala Mazance v právní věci žalobce: **P. K.**, zastoupeného JUDr. Ivanou Horákovou, advokátkou se sídlem nám. T. G. Masaryka 24, Prostějov, proti žalovanému: **ředitel Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje**, se sídlem třída Kosmonautů 189/10, Olomouc, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 9. 2013, čj. KRPM:66836-56/ČJ-2012-1400KR, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 27. 1. 2016, čj. 65 Ad 6/2014-48,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 4 114 Kč k rukám jeho zástupkyně JUDr. Ivany Horákové, advokátky, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Náměstek ředitele Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje pro ekonomiku ve věcech služebního poměru rozhodnutím čj. KRPM-66836/ČJ-2012-1400VO ze dne 9. 7. 2013, neposkytl žalobci náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění a náhradu věcné škody ve smyslu § 101 písm. b) a e) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „služební zákon“), a ponechal žalobci vyplacenou náhradu za ztrátu na služebním příjmu.

[2] Žalovaný zamítl odvolání žalobce rozhodnutím čj. KRPM:66836-56/ČJ-2012-1400KR ze dne 30. 9. 2013, (dále jen „napadené rozhodnutí“) a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.

II.

[3] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, který v záhlaví označeným rozsudkem, zrušil napadené rozhodnutí a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že úraz, který žalobce utrpěl dne 12. 5. 2012 při nohejbalovém turnaji, se stal v souvislosti s tělesnými rehabilitačními aktivitami v rámci ozdravného pobytu, a proto je možné jej v souladu s § 80 odst. 5 a § 100 služebního zákona považovat za služební úraz. Žalobce má proto právo na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění a náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením.

III.

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) brojí proti rozsudku krajského soudu kasační stížností z důvodů, které podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.; navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Stěžovatel poukazuje na skutečnost, že žalobci byl poskytnut ozdravný pobyt rozkazem č. RŘŘLZ-OP-153/2012 ze dne 13. 4. 2012 vydaným ředitelem pro řízení lidských zdrojů Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje ve věcech služebního poměru (dále jen „rozkaz“). Žalobce se měl tímto rozkazem bezvýhradně řídit, tj. absolvovat ozdravný pobyt v určeném místě a v souladu s plánem rehabilitačních aktivit (dále také jen „plán“), o čemž byl v odůvodnění rozkazu poučen.

[6] Žádost o určení ozdravného pobytu má svůj specifický schvalovací režim. V tomto režimu žalobce požádal o určení ozdravného pobytu s individuální realizací, který jeho nadřízený (npor. Mgr. R. K.) doporučil k realizaci. Žádost včetně plánu rehabilitačních aktivit dále schvaloval vedoucí územního odboru (plk. Mgr. P. N.) a následně ji služebním postupem předal řediteli pro řízení lidských zdrojů (plk. Mgr. T. G.) ke schválení a vydání rozkazu. Z popisu schvalovacího procesu je zřejmé, že žalobcův přímý nadřízený (npor. Mgr. K.) nedisponoval oprávněním ke schválení plánu, tedy ani k jeho změně. Této skutečnosti si vzhledem k délce výkonu služby, jakož i k tomu, že byli účastni schvalování žádosti o určení ozdravného pobytu, museli být žalobce i jeho přímý nadřízený vědomi. Krajský soud proto podle stěžovatele pochybil, pokud vyložil, že změna plánu není změnou rozkazu, jímž byl žalobci ozdravný pobyt nařízen, ale pouze záměnou druhu a obsahu rehabilitačních aktivit dvou dní ozdravného pobytu, ke které nedošlo z ryze časových důvodů. Krajský soud totiž nezohlednil skutečnost, že žalobcův přímý nadřízený (npor. Mgr. K.) nedisponoval oprávněním ke změně plánu; přitom jedním z předpokladů řádného výkonu služby je důsledné dodržování subordinace a služebních rozkazů, které mohou vydávat pouze služební funkcionáři ve stanovených případech.

[7] Stěžovatel dále namítá, že ačkoliv služební zákon považuje ozdravný pobyt za dobu služby, nelze z této skutečnosti dovozovat, že by se na něj vztahovala běžná pravidla o plánování služeb a tudíž ani oprávnění žalobcova přímého nadřízeného ke změně plánu rehabilitačních aktivit. Stěžovatel připustil, že nadřízený žalobce (npor. Mgr. K.) byl oprávněn svým podřízeným plánovat výkon běžné služby včetně jejích změn. V případě provádění ozdravného pobytu podřízeného příslušníka je však situace odlišná a žalobce si měl být vědom toho, že jeho přímý nadřízený není oprávněn provádět změny v plánu rehabilitačních aktivit, nýbrž že plánování ozdravného pobytu má svůj specifický schvalovací režim, kterým tato změna musí projít.

[8] Z výpovědi nadřízeného žalobce, npor. Mgr. K., podle názoru stěžovatele nevyplývá ani to, že by žalobci dal pokyn nebo rozkaz, aby se zúčastnil nohejbalového turnaje; jednalo se pouze o návrh účasti na turnaji, kterého se měl žalobce, stejně jako ostatní policisté, zúčastnit ve svém osobním volnu. Nadto se nejednalo o služební akci, na kterou by kdokoliv z účastníků byl povolán rozkazem. Všichni policisté se jí tedy účastnili dobrovolně a ve svém volném čase.

[9] Výklad práva, k jakému přistoupil krajský soud v projednávané věci, by podle stěžovatele mohl v obdobných věcech vést k bagatelizaci významu služebních rozkazů a současně by se jednalo o interpretaci práva rozpornou s úmyslem zákonodárce. Ten považuje neuposlechnutí rozkazu za natolik závažné jednání, že jej kriminalizoval a pojal do skutkové podstaty trestného činu podle § 375 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, přičemž za trestnou považuje i přípravu. Současně podle názoru stěžovatele nelze protiprávnost jednání příslušníka bezpečnostního sboru v rozporu s rozkazem policejního prezidenta č. 52/2012 (správně „*závazným pokynem policejního prezidenta č. 52 ze dne 13. dubna 2012*“ – poznámka Nejvyššího správního soudu), ospravedlnit pouhým poukazem na časovou náročnost a komplikovanost procesu schvalování změny plánu rehabilitačních aktivit konaných v rámci ozdravného pobytu.

IV.

[10] Žalobce se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožňuje se závěry krajského soudu uvedenými v napadeném rozsudku a navrhuje kasační stížnost zamítnout. Uvádí, že ve prospěch výkladu předestřeného krajským soudem svědčí skutečnost, že mu na základě napadeného rozhodnutí byla přiznána a vyplácena náhrada za ztrátu na služebním příjmu po celou dobu jeho neschopnosti ke službě. Stejné stanovisko ve věci zaujala i komise Krajského ředitele policie Olomouckého kraje k projednávání škod na zdraví při svém zasedání dne 25. 6. 2012, přičemž úraz žalobce označila za úraz služební. Nesouhlasí proto s výkladem právní úpravy provedeným stěžovatelem v kasační stížnosti.

[11] Podle žalobce stěžovatel účelově přehodnotil své stanovisko teprve v okamžiku, kdy žalobci vzniklo právo na jednorázové odškodnění ve výši 283 008 Kč a dále právo na náhradu za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě v souvislosti s propuštěním žalobce ze služebního poměru.

V.

[12] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] V projednávané věci se žalobce domáhá náhrady škody za bolest a ztížení společenského uplatnění a náhrady účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, jelikož má za to, že utrpěl služební úraz. Povaha tohoto úrazu jako služebního je v řízení zásadní spornou otázkou.

[15] Nejvyšší správní soud nejprve pro přehlednost rekapituluje pro věc významné skutečnosti. Žalobci jako příslušníkovi Policie České republiky byl na základě jeho žádosti nařízen rozkazem ze dne 13. 4. 2012 ozdravný pobyt ve formě tělesných rehabilitačních aktivit, které měl vykonávat v době od 7. 5. 2012 do 20. 5. 2012 „*v určeném místě v souladu*

s plánem schváleným služebním funkcionářem.“. Místem provádění ozdravného pobytu byla obec S. (místo trvalého bydliště žalobce). Žalobcem navržený a jeho přímým nadřízeným npor. Mgr. K. doporučený plán rehabilitačních aktivit, který byl součástí žalobcovy žádosti o ozdravný pobyt, dále ke schválení doporučil vedoucí územního odboru plk. Mgr. P. N. a nakonec jej schválil ředitel pro řízení lidských zdrojů plk. Mgr. T. G. Ten také vydal zmíněný rozkaz. Dne 12. 5. 2012 (sobota) měl žalobce podle plánu volno; zúčastnil se však nohejbalového turnaje konaného v Němčicích nad Hanou, kde utrpěl komplikovanou vnitrokloubní zlomeninu dolního konce pažní kosti vlevo. Nohejbal, při němž se žalobci stal úraz, byl schválen v plánu jako aktivita až na 11. den ozdravného pobytu (čtvrtek 17. 5. 2012). Změna uvedeného plánu ani změna rozkazu ze dne 13. 4. 2012 nebyla do dne účasti žalobce na nohejbalovém turnaji, tedy do dne jeho úrazu, provedena.

[16] Z § 45 odst. 1 písm. a) služebního zákona vyplývá povinnost příslušníka bezpečnostního sboru dodržovat služební kázeň. Podle § 46 odst. 1 služebního zákona, *[s]lužební kázeň spočívá v nestranném, řádném a svědomitém plnění služebních povinností příslušníka, které pro něj vyplývají z právních předpisů, služebních předpisů a rozkazů.* Po žalobci vzhledem k citovanému ustanovení služebního zákona jistě bylo možné požadovat striktní dodržování služební kázně, tj. respektování služebních předpisů týkajících se v tomto případě ozdravného pobytu a také výše zmíněný rozkaz, kterým mu byl nařízen ozdravný pobyt ve formě tělesných rehabilitačních aktivit, jak zdůrazňuje stěžovatel. Nelze však přehlédnout další pro rozhodnutí věci podstatné skutečnosti.

[17] Z obsahu správního spisu na č. l. 77 vyplývá, že npor. Mgr. K. ve správním řízení ve své svědecké výpovědi uvedl, že žalobce sám oslovil, aby se zúčastnil dne 12. 5. 2012 nohejbalového turnaje. Současně jej ujistil, že „*turnaj bude mít v rámci své rehabilitace a plán se mu nějak upraví.*“ Vypověděl také, že „*následně jsem zjistil, že upravení plánu je velmi administrativně náročné a že to musí schválit ředitel řízení lidských zdrojů plk. G. a vedoucí územního odboru plk. N. Změna rehabilitačního plánu pana K. tedy do konce týdne již neproběhla.*“ Uvedl i to, že o skutečnosti, že změny plánu ani rozkazu do doby konání nohejbalového turnaje nedosáhl, žalobce neuvědomil.

[18] Žalobce byl v době konání ozdravného pobytu příslušníkem Policie České republiky, která je bezpečnostním sborem. Ústředním mechanismem, na němž je založen výkon služby příslušníků bezpečnostních sborů, je princip subordinace. V rámci subordinačních vztahů mezi nadřízenými a podřízenými je základní povinností podřízeného příslušníka plnit při výkonu služby povinnosti vyplývající z právních předpisů či služebních předpisů, ale také z rozkazů, nebo z jiných aktů velení nadřízených příslušníků. Z principu subordinace vychází i § 46 odst. 2 služebního zákona, podle nějž je příslušník povinen splnit i takový rozkaz vedoucího příslušníka, který je ve „zřejmém“ rozporu s právními předpisy. Na takovou skutečnost má příslušník povinnost vedoucího příslušníka upozornit a může žádat o písemné vydání takového rozkazu, s nímž se teprve po splnění rozkazu může obrátit na vedoucího příslušníka toho, kdo rozkaz vydal. Povinnost odmítnout splnění rozkazu má příslušník pouze, pokud by jeho splněním spáchal trestný čin (§ 46 odst. 3 služebního zákona).

[19] Nejvyšší správní soud považuje za rozhodné, že žalobce uposlechl pokyn svého přímého nadřízeného a zúčastnil se v průběhu ozdravného pobytu sportovní akce, která se nevymykala z běžné, a navíc v jeho případě i plánované, náplně rehabilitačních aktivit. Počínání žalobce proto nevykazovalo žádné znaky svévolného jednání, nýbrž šlo o plnění

úkolu, který mu uložil npor. Mgr. K. jako jeho přímý nadřízený. Nadto byl žalobce npor. Mgr. K. ujištěn, že mu bude upraven plán rehabilitačních aktivit tak, aby do něj tato sportovní aktivita byla na den 12. 5. 2012 (namísto původně plánovaného čtvrtka 17. 5. 2012) zařazena. Žalobce proto vzhledem k popsanému skutkovému ději neměl žádný důvod neuposlechnout instrukci svého přímého nadřízeného a nohejbalového turnaje se nezúčastnit.

[20] Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že pokyn npor. Mgr. K. byl vydán v rozporu se služebními předpisy, jelikož npor. Mgr. K. neměl ke změně plánu rehabilitačních aktivit žalobce personální pravomoc. Příslušným pro vydání rozkazu i schválení plánu rehabilitačních aktivit, a tedy i k jejich změně, byl v souladu s čl. 9 závazného pokynu policejního prezidenta o personální pravomoci č. 42 ze dne 16. 3. 2010 ředitel pro řízení lidských zdrojů Krajského ředitelství Olomouckého kraje plk. T. G. Tuto skutečnost však lze přičítat k tíži především npor. Mgr. K., který se porušení služebního předpisu dopustil, nikoliv však žalobci, který naopak jednal v souladu s pokynem svého přímého nadřízeného.

[21] Nejvyšší správní soud nepopírá, že žalobce měl povinnost znát služební předpisy a plnit povinnosti z nich vyplývající. K presumpci znalosti služebních předpisů u příslušníků bezpečnostních sborů se ostatně Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 16. 3. 2009, čj. 4 Ads 139/2008-49 a dále také v rozsudku ze dne 24. 9. 2013, čj. 4 Ads 118/2012. Pro správné fungování služebních vztahů je stěžejní respektování rozkazů a pokynů služebně nadřízených služebně podřízenými. Tento požadavek Nejvyšší správní soud považuje za významný z pohledu zásad řízení a fungování bezpečnostních sborů a převažující nad požadavkem bezvýjimečného dodržování právních a služebních předpisů. Tomu ostatně nasvědčuje i právní úprava obsažená ve výše citovaném § 46 odst. 2 služebního zákona. Opačná úvaha by vedla k nesmyslným a služebnímu zákonu odporujícím závěrům, podle nichž by měl příslušník, kterému je uložena povinnost, nejprve zkoumat případnou rozpornost takového rozkazu či pokynu s právními předpisy, a teprve poté jej vykonat či nevykonat. Obdobný přístup by mohl významně ohrozit plnění hlavního poslání Policie České republiky jako bezpečnostního sboru, kterým je ochrana bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku.

[22] Námitce stěžovatele, podle níž si žalobce vzhledem ke své znalosti služebních předpisů měl být vědom skutečnosti, že jeho přímý nadřízený není oprávněn ke změně plánu rehabilitačních aktivit a měl proto odmítnout účast na nohejbalovém turnaji a dále se řídit rozkazem ze dne 13. 4. 2012, kterým mu byl nařízen ozdravný pobyt, a schváleným plánem, Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů nepřisvědčil. Ztotožnil se se závěrem krajského soudu, podle něhož byl žalobce na nohejbalový turnaj dne 12. 5. 2012 vyslán přímo nadřízeným příslušníkem. Úraz se proto žalobci stal v souvislosti s tělesnými a rehabilitačními aktivitami v rámci ozdravného pobytu, a je ve smyslu § 80 odst. 5 ve spojení s § 100 odst. 2 služebního zákona úrazem služebním. Žalobci tedy svědčí právo na náhradu škody za bolest a ztížení společenského uplatnění a náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, jak také krajský soud správně dovodil.

VI.

[23] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[24] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nenáleží.

[25] Žalobce měl ve věci plný úspěch, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Náklady řízení o kasační stížnosti představuje odměna za jeden úkon právní služby spočívající v sepisu vyjádření ke kasační stížnosti po 3 100 Kč. Jejich součástí je i náhrada hotových výdajů souvisejících s tímto úkonem v částce 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Částku nákladů spojených se zastoupením ve výši 3 400 Kč zvýšil Nejvyšší správní soud podle § 57 odst. 2 s. ř. s. o částku 714 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je zástupkyně žalobce jako její plátkyně povinna odvést. Celková výše nákladů řízení o kasační stížnosti činí 4 114 Kč, kterou je stěžovatel povinen zaplatit žalobci k rukám jeho zástupkyně do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 149 odst. 1 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. června 2017

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu